

KARTA NAUCZYCIELA

Komentarz

redakcja naukowa Krzysztof Gawroński

Krzysztof Gawroński, Artur Olszewski, Beata Zajda

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

WYDANIE **2**

KARTA NAUCZYCIELA

Komentarz

redakcja naukowa Krzysztof Gawroński

Krzysztof Gawroński, Artur Olszewski, Beata Zajda

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

WYDANIE **2**

Stan prawny na 1 marca 2026 r.

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarze do poszczególnych artykułów napisali:

Krzysztof Gawroński: preambuła, art. 1–4, 6–9w, 12, 15, 17–18, 20,
22–23, 35, 42–42a, 51, 54, 73

Artur Olszewski: art. 42d, 63–65, 74–88a, 90, 91a–91d, 92a–92h, 93a–93d, 99–102

Beata Zajda: art. 10–11c, 13–14, 16, 21, 26–34a, 35a–36, 38, 39,
42b, 42c, 47–49, 53, 53a, 66–70d, 72, 94, 96

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-169-4
2. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 692 477 076
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Słowo wstępne	19
Wprowadzenie	25
Wyjaśnienie niektórych pojęć	27

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela

Preambuła	33
Rozdział 1. Postanowienia wstępne	35
Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]	35
Art. 2. [Wyłączenia podmiotowe]	42
Art. 3. [Definicje ustawowe]	42
Art. 4. [Współdziałanie ze związkami zawodowymi]	44
Art. 5. (uchylony)	48
Rozdział 2. Obowiązki nauczycieli	49
Art. 6. [Obowiązki nauczyciela]	49
Art. 6a. [Ocena pracy nauczyciela]	50
Art. 7. [Dyrektor szkoły]	67
Art. 8. [Nadzór pedagogiczny – odesłanie]	73
Rozdział 3. Wymagania kwalifikacyjne	77
Art. 9. [Kwalifikacje wymagane od nauczycieli]	77
Rozdział 3a. Awans zawodowy nauczycieli	86
Art. 9a. [Stopnie awansu zawodowego nauczycieli]	86
Art. 9b. [Wymagania do awansu zawodowego]	89
Art. 9c. (uchylony)	105

Art. 9ca.	[Przygotowanie do zawodu nauczyciela]	105
Art. 9d.	[Podanie w arkuszu organizacji szkoły liczby nauczycieli przystępujących do postępowań egzaminacyjnych lub kwalifikacyjnych]	112
Art. 9e–9f.	(uchylone)	112
Art. 9fa.	[Obowiązek przeprowadzenia lekcji pokazowej]	113
Art. 9g.	[Komisje egzaminacyjne i kwalifikacyjne. Dodatkowy staż. Lista ekspertów]	115
Art. 9h.	[Nadzór]	127
Art. 9i.	[Tytuł profesora oświaty]	132
Rozdział 3b.	Awans zawodowy nauczycieli szkół za granicą	134
Art. 9j.	[Wymagania do awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą]	135
Art. 9k.	[System teleinformatyczny do obsługi postępowań związanych z awansem zawodowym nauczycieli szkół za granicą]	139
Art. 9l.	[Wniosek o rozpoczęcie przygotowania do zawodu nauczyciela]	142
Art. 9m.	[Czas trwania przygotowania do zawodu nauczyciela w przypadku nauczyciela szkoły za granicą]	143
Art. 9n.	[Termin rozpoczęcia przygotowania do zawodu nauczyciela w przypadku nauczyciela szkoły za granicą]	145
Art. 9o.	[Plan rozwoju zawodowego nauczyciela szkoły za granicą]	146
Art. 9p.	[Kontynuowanie przygotowania do zawodu nauczyciela po podjęciu zatrudnienia w innej szkole]	147
Art. 9pa.	[Obowiązek przeprowadzenia lekcji pokazowej]	149
Art. 9q.	[Ocena realizacji planu rozwoju zawodowego nauczyciela szkoły za granicą]	151
Art. 9r.	[Postępowanie egzaminacyjne lub kwalifikacyjne]	152
Art. 9s.	[Komisja egzaminacyjna i komisja kwalifikacyjna]	154
Art. 9t.	[Akt nadania stopnia awansu zawodowego nauczycielowi szkoły za granicą]	155
Art. 9u.	[Upoważnienie do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą]	156
Art. 9w.	[Delegacja ustawowa]	156
Rozdział 4.	Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy	163
Art. 10.	[Nawiązanie stosunku pracy]	163
Art. 10a.	[Zatrudnianie nauczycieli w niesamorządowych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach]	175

Art. 11.	[Wytyczne w zakresie nawiązania i rodzaju stosunku pracy]	178
Art. 11a.	(uchylony)	179
Art. 11b.	[mLegitymacja nauczyciela]	179
Art. 11c.	[Legitymacja służbowa w postaci karty]	181
Art. 12.	[Swoboda doboru metod nauczania. Podnoszenie wiedzy]	183
Art. 13.	[Termin nawiązania stosunku pracy]	184
Art. 14.	[Treść aktu mianowania nauczyciela i umowy o pracę]	184
Art. 15.	[Ślubowanie]	185
Art. 16.	[Wygaśnięcie stosunku pracy]	186
Art. 17.	[Stanowiska kierownicze. Urlop bezpłatny]	186
Art. 18.	[Przeniesienie nauczyciela]	215
Art. 19.	(uchylony)	220
Art. 20.	[Rozwiązanie stosunku pracy. Przeniesienie w stan nieczynny]	220
Art. 21.	[Zwrot kosztów przeniesienia]	234
Art. 22.	[Uzupełnienie tygodniowego wymiaru zajęć]	235
Art. 23.	[Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem mianowanym]	242
Art. 24–25.	(uchylone)	249
Art. 26.	[Wygaśnięcie stosunku pracy z mocy prawa]	250
Art. 27.	[Rozwiązanie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony]	252
Art. 28.	[Odprawa pieniężna]	254
Art. 28a.	[Zakaz wypowiedzenia stosunku pracy w 4-letnim okresie poprzedzającym osiągnięcie wieku emerytalnego]	256
Art. 28b.	[Wyjątki od zakazu wypowiedzenia stosunku pracy w 4-letnim okresie poprzedzającym osiągnięcie wieku emerytalnego]	257
Art. 28c.	[Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem psychologiem w przypadku orzeczenia kary ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa]	258
Rozdział 5.	Warunki pracy i wynagrodzenie	259
Art. 29.	[Warunki pracy nauczyciela]	259
Art. 30.	[Wynagrodzenie nauczyciela]	260
Art. 30a.	[Analiza wydatków na wynagrodzenia nauczycieli. Dodatek uzupełniający]	268
Art. 30b.	[Kontrola regionalnej izby obrachunkowej]	270
Art. 31.	[Gratyfikacja pieniężna dla profesora oświaty]	271

Art. 32.	[Wynagrodzenie nauczycieli w urzędach]	271
Art. 33.	[Dodatek za usługę lat]	273
Art. 34.	[Dodatek za pracę w trudnych lub uciążliwych warunkach]	274
Art. 34a.	[Dodatek dla wychowawcy klasy]	279
Art. 35.	[Godziny ponadwymiarowe. Godziny doraźnych zastępstw]	280
Art. 35a.	[Wynagrodzenie nauczycieli prowadzących zajęcia finansowane ze środków unijnych]	285
Art. 36.	[Układy zbiorowe pracy]	286
Art. 37.	(uchylony)	287
Art. 38.	[Nabycie prawa do wynagrodzenia]	287
Art. 39.	[Zmiana wysokości wynagrodzenia]	288
Art. 39a.	[Wynagrodzenie nauczyciela psychologa w okresie tymczasowego zawieszenia prawa wykonywania zawodu psychologa albo ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa]	291
Art. 40–41.	(uchylone)	291
Art. 42.	[Tygodniowy wymiar zajęć. Pensum]	291
Art. 42a.	[Obniżenie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć]	310
Art. 42b.	[Praca w porze nocnej]	312
Art. 42c.	[Tydzień pracy. Dni wolne od pracy]	313
Art. 42d.	[Etaty nauczycieli specjalistów]	314
Art. 43–46.	(uchylone)	321
Rozdział 6.	Nagrody i odznaczenia	322
Art. 47.	[Nagroda jubileuszowa]	322
Art. 48.	[Dodatkowe wynagrodzenie roczne]	325
Art. 49.	[Fundusz na nagrody dla nauczycieli]	328
Art. 50.	(uchylony)	332
Art. 51.	[Medal Komisji Edukacji Narodowej]	332
Art. 52.	(uchylony)	333
Rozdział 7.	Uprawnienia socjalne i urlopy	334
Art. 53.	[Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych]	334
Art. 53a.	[Świadczenie na start dla nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela]	338
Art. 54.	[Dodatek dla nauczyciela zatrudnionego na terenie wiejskim]	339
Art. 55–62.	(uchylone)	341
Art. 63.	[Ochrona nauczyciela]	341
Art. 64.	[Wymiar urlopu wypoczynkowego]	344

Art. 65.	[Uzyskanie prawa do urlopu]	351
Art. 66.	[Urlop uzupełniający w trakcie roku szkolnego. Ekwiwalent pieniężny]	352
Art. 66a.	[Przesunięcie urlopu na termin późniejszy lub udzielenie urlopu w terminie późniejszym]	354
Art. 67.	[Wynagrodzenie za czas urlopu]	355
Art. 67a.	[Rozpoczęcie i zakończenie urlopu wychowawczego]	356
Art. 67b.	[Rezygnacja z urlopu wychowawczego]	357
Art. 67c.	[Urlop wypoczynkowy po urlopie wychowawczym]	357
Art. 67d.	[Wniosek o obniżenie wymiaru zatrudnienia nauczycielowi uprawnionemu do urlopu wychowawczego]	358
Art. 67e.	[Dni wolne na opiekę nad dzieckiem]	359
Art. 67f.	[Uprawnienia związane z rodzicielstwem określone w k.p. przysługujące nauczycielowi]	360
Art. 67g.	[Wniosek nauczyciela opiekującego się dzieckiem o obniżenie wymiaru czasu pracy]	361
Art. 68.	[Urlop płatny i inne świadczenia na kształcenie. Urlopy bezpłatne]	362
Art. 68a.	[Zwolnienie od pracy z powodu siły wyższej]	364
Art. 68b.	[Bezpłatny urlop opiekuńczy]	365
Art. 69.	[Przerwy w pracy dla kobiety karmiącej]	366
Art. 70.	[Urlop bezpłatny związany z niemożnością zatrudnienia]	367
Rozdział 7a.	Finansowanie doksztalcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli	368
Art. 70a.	[Środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli]	368
Art. 70b.	(uchylony)	371
Art. 70c.	[Szkolenia branżowe nauczycieli]	371
Art. 70d.	[Delegacja ustawowa]	374
Rozdział 8.	Ochrona zdrowia	377
Art. 71.	(uchylony)	377
Art. 72.	[Dodatkowa pomoc zdrowotna dla nauczycieli]	377
Art. 73.	[Urlop dla poratowania zdrowia]	380
Rozdział 9.	Dzień Edukacji Narodowej	393
Art. 74.	[Dzień Edukacji Narodowej]	393
Rozdział 10.	Odpowiedzialność dyscyplinarna	395
Art. 75.	[Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej]	395
Art. 76.	[Kary dyscyplinarne]	402

Art. 77.	[Właściwość komisji dyscyplinarnych]	407
Art. 77a.	[Wyłączenie stosowania przepisu o powierzaniu prowadzenia spraw należących do właściwości wojewody]	411
Art. 78.	[Członkowie komisji dyscyplinarnych]	411
Art. 79.	[Odwołanie członka komisji dyscyplinarnej przed upływem kadencji]	417
Art. 80.	[Powołanie przewodniczącego komisji dyscyplinarnej i jego zastępców]	421
Art. 81.	[Składy orzekające komisji dyscyplinarnych]	423
Art. 82.	[Wyłączenie członka składu orzekającego od udziału w rozpoznawaniu sprawy]	425
Art. 83.	[Rzecznik dyscyplinarny]	428
Art. 84.	[Wyłączenie rzecznika dyscyplinarnego od udziału w sprawie]	429
Art. 85.	[Wszczęcie postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego]	430
Art. 85a.	[Niezawisłość komisji dyscyplinarnych]	437
Art. 85b.	[Postanowienia wydawane przez komisje dyscyplinarne]	442
Art. 85c.	[Status obwinionego]	443
Art. 85d.	[Prawo do korzystania z pomocy obrońcy]	445
Art. 85e.	[Jawność rozprawy]	448
Art. 85f.	[Zawieszenie postępowania dyscyplinarnego]	453
Art. 85g.	[Dowody]	455
Art. 85h.	[Przesłuchanie świadka]	456
Art. 85i.	[Stosowanie przepisów k.p.k.]	460
Art. 85j.	[Orzeczenia wydawane przez komisje dyscyplinarne]	461
Art. 85k.	[Odwołanie do odwoławczej komisji dyscyplinarnej]	466
Art. 85l.	[Orzeczenia wydawane przez odwoławczą komisję dyscyplinarną]	469
Art. 85m.	[Odwołanie do sądu powszechnego]	472
Art. 85n.	[Wznowienie postępowania dyscyplinarnego]	474
Art. 85o.	[Przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej]	480
Art. 85p.	[Wynagrodzenie przewodniczących komisji dyscyplinarnych oraz składów orzekających i rzeczników dyscyplinarnych]	484
Art. 85q.	[Świadczenia przysługujące w przypadku uniewinnienia]	486
Art. 85r.	[Koszty postępowania]	488
Art. 85s.	[Zatarcie kar dyscyplinarnych]	491

Art. 85t.	[Zawieszenie nauczyciela w pełnieniu obowiązków]	493
Art. 85u.	[Wynagrodzenie nauczyciela w czasie zawieszenia w pełnieniu obowiązków]	498
Art. 85v.	[Delegacja ustawowa – szczególny tryb prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego]	502
Art. 85w.	[Centralny rejestr orzeczeń dyscyplinarnych]	502
Art. 85x.	[Uzyskanie informacji z rejestru]	505
Art. 85y.	[Wniosek o udzielenie informacji z rejestru]	506
Art. 85z.	[Wprowadzenie i usunięcie informacji z rejestru]	507
Rozdział 11.	Uprawnienia emerytalne	509
Art. 86.	[Prawo do zaopatrzenia emerytalnego]	509
Art. 87.	[Odprawa emerytalna]	510
Art. 88.	[Warunki przejścia na wcześniejszą emeryturę]	519
Art. 88a.	[Warunki przyznania emerytury stażowej]	522
Art. 89.	(uchylony)	526
Art. 90.	[Tajne nauczanie – dodatek do emerytury]	526
Art. 91.	(uchylony)	527
Rozdział 11a.	Przepisy szczególne	528
Art. 91a.	[Nauczyciele w urzędach, komisjach egzaminacyjnych]	528
Art. 91b.	[Ograniczony zakres stosowania ustawy, nauczyciele w szkołach]	530
Art. 91c.	[Stosowanie przepisów kodeksu pracy]	532
Art. 91d.	[Kompetencje organów jednostek samorządu terytorialnego]	536
Rozdział 12.	Przepisy epizodyczne, przejściowe i końcowe	540
Art. 92.	(uchylony)	540
Art. 92a.	[Nagroda specjalna z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej]	540
Art. 92b.	[Przygotowanie środków finansowych na wypłatę nagrody specjalnej]	541
Art. 92c.	[Źródła pochodzenia środków finansowych na wypłatę nagrody specjalnej]	541
Art. 92d.	[Dotacja celowa na wypłatę nagrody specjalnej]	542
Art. 92e.	[Przetwarzanie danych osobowych nauczycieli w związku z naliczaniem i rozliczaniem dotacji celowej na wypłatę nagrody specjalnej]	544

Art. 92f.	[Jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania organu rejestrującego w przypadku zespołu placówek oświatowych]	545
Art. 92g.	[Niewliczanie wydatków wynikających z wypłaty nagrody specjalnej do wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego i budżetu państwa]	546
Art. 92h.	[Przyznanie nagrody specjalnej osobom niebędącym nauczycielami]	546
Art. 93.	(uchylony)	547
Art. 93a.	[Zwiększenie wynagrodzenia nauczycieli w 2022 r.]	547
Art. 93b.	[Przydzielenie godzin ponadwymiarowych w wyższym wymiarze w szkole ponadpodstawowej w roku szkolnym 2023/2024]	547
Art. 93c.	[Przejście na emeryturę stażową]	548
Art. 93d.	[Czasowa dopuszczalność zatrudniania nauczycieli specjalistów w placówkach niepublicznych na innej podstawie niż umowa o pracę]	548
Art. 94.	[Kwalifikacje nauczycieli – przepis przejściowy]	550
Art. 95.	(uchylony)	550
Art. 96.	[Dostosowanie form zatrudnienia nauczycieli do nowych przepisów]	550
Art. 97–98.	(uchylone)	551
Art. 99.	[Zachowanie dotychczasowych uprawnień lub świadczeń branżowych]	551
Art. 100.	[Moment nabycia nowych świadczeń]	552
Art. 101.	[Przepis uchylający]	552
Art. 102.	[Wejście w życie ustawy]	552
Komentarz końcowy		553
Autorskie <i>resumé</i>		555
Zestawienie aktów prawnych		557
Wykaz wybranych orzeczeń		564
Wykaz rozstrzygnięć nadzorczych		571
Bibliografia		573
Skorowidz rzeczowy		577
Autorzy		583

Wykaz skrótów

Ustawy

- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.)
- KN – ustawa z 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 1691)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r. poz. 46 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2026 r. poz. 236)
- nowela z 14.06.1996 r. – ustawa z 14.06.1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396)
- nowela z 24.07.1998 r. – ustawa z 24.07.1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 668 ze zm.)
- nowela z 18.02.2000 r. – ustawa z 18.02.2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239 ze zm.)
- nowela z 23.08.2001 r. – ustawa z 23.08.2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 111, poz. 1194 ze zm.)

- nowela z 14.11.2003 r. – ustawa z 14.11.2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 213, poz. 2081 ze zm.)
- nowela z 15.07.2004 r. – ustawa z 15.07.2004 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 179, poz. 1845 ze zm.)
- nowela z 17.12.2004 r. – ustawa z 17.12.2004 r. o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2005 r. Nr 10, poz. 71 ze zm.)
- nowela z 21.11.2008 r. – ustawa z 21.11.2008 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 1)
- nowela z 19.11.2009 r. – ustawa z 19.11.2009 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 213, poz. 1650)
- nowela z 20.02.2015 r. – ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 357 ze zm.)
- nowela z 5.08.2015 r. – ustawa z 5.08.2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz.U. z 2018 r. poz. 708 ze zm.)
- nowela z 18.03.2016 r. – ustawa z 18.03.2016 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 668)
- nowela z 13.06.2019 r. – ustawa z 13.06.2019 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1287)
- nowela z 19.11.2020 r. – ustawa z 19.11.2020 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 4)
- nowela z 24.03.2022 r. – ustawa z 24.03.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. poz. 935)
- nowela z 5.08.2022 r. – ustawa z 5.08.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1730 ze zm.)
- nowela z 28.07.2023 r. – ustawa z 28.07.2023 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1672 ze zm.)
- nowela z 25.07.2025 r. – ustawa z 25.07.2025 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1160)
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2026 r. poz. 143)
- pr. ośw. – ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 1043 ze zm.)
- p.w.p.o. – ustawa z 14.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.)
- u.d.i.p. – ustawa z 8.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902 ze zm.)
- u.d.w.r. – ustawa z 12.12.1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. z 2025 r. poz. 560)
- u.e.r. – ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1749 ze zm.)

- u.f.z.o. – ustawa z 27.10.2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2025 r. poz. 439 ze zm.)
- u.r.s.z. – ustawa z 23.05.1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2026 r. poz. 437)
- u.s.g. – ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.)
- u.s.o. – ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881 ze zm.)
- u.s.p. – ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1684)
- u.s.w. – ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2025 r. poz. 581 ze zm.)
- u.s.z.r. – ustawa z 13.03.2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. z 2025 r. poz. 570 ze zm.)
- u.z.z. – ustawa z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2025 r. poz. 440 ze zm.)

Rozporządzenia

- r.o.p.n. – rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 25.08.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822 ze zm.)
- r.o.p.n.art. – rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 5.10.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych (Dz.U. poz. 2076)
- r.o.p.n.popr. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.04.2024 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz.U. poz. 701)
- r.s.k.n. – rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 14.09.2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. poz. 2102 ze zm.)
- r.s.k.n.art. – rozporządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z 3.09.2021 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek artystycznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2238 ze zm.)
- r.s.t.p.p. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.05.2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznowienia postępowania dyscyplinarnego (Dz.U. poz. 741)
- r.s.w.m.s. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31.01.2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz

- wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz.U. z 2024 r. poz. 755 ze zm.)
- r.s.z.u.o. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30.10.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania (Dz.U. Nr 128, poz. 1418)
- r.u.s.a. – rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 6.09.2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. poz. 1914)

Czasopisma i oficjalne publikatory

- Biul. SN – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
- Dz.Urz. Doln. – Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
- Dz.Urz. Lubel. – Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego
- Dz.Urz. Łódzk. – Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego
- Dz.Urz. Małop. – Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego
- Dz.Urz. MEN – Dziennik Urzędowy Ministra Edukacji Narodowej
- Dz.Urz. MOiW – Dziennik Urzędowy Ministra Oświaty i Wychowania
- Dz.Urz. Podk. – Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego
- Dz.Urz. Podl. – Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego
- Dz.Urz. Pomor. – Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego
- Dz.Urz. Śląsk. – Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego
- Dz.Urz. Warm. – Dziennik Urzędowy Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- Dz.Urz. Wielk. – Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego
- Dz.Urz. Zachodn. – Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego
- Mon. Pr. Pr. – Monitor Prawa Pracy
- NZS – Nowe Zeszyty Samorządowe
- ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
- ONSAiWSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
- OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
- OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
- OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, seria A
- OwSS – Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych
- PiZS – Praca i Zabezpieczenie Społeczne
- Pr. Pracy – Prawo Pracy
- Prok. i Pr.-wkl. – Prokuratura i Prawo – wkładka

Sl. Prac. – Służba Pracownicza
ZNSA – Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

Inne

NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
RIO – regionalna izba obrachunkowa
SA – sąd apelacyjny
SN – Sąd Najwyższy
TK – Trybunał Konstytucyjny
WSA – wojewódzki sąd administracyjny

Słowo wstępne

Karta Nauczyciela to jedna z podstawowych ustaw oświatowych, regulująca prawa i obowiązki nauczycieli. Stanowi przykład pragmatyki zawodowej, co oznacza, że reguluje kompleksowo stosunki pracy osób jej podlegających i w zakresie tych regulacji jej przepisy mają pierwszeństwo przed kluczowym aktem prawnym w tej sprawie, jakim jest Kodeks pracy.

Rola nauczyciela w systemie oświaty jest sprawą powszechnie istotną, szczególnie dla szkół i placówek tworzących system oświaty.

Po pierwsze, zapomina się często o nadrzędnym celu, jakim jest obowiązek Państwa wobec społeczeństwa, szczególnie jego najmłodszej części, oraz „zobowiązanie”, które przyjął na siebie prawodawca, podkreślając szczególną misję nauczyciela w preambule ustawy: „Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej [...]”.

Bez pracy nauczyciela trudno sobie wyobrazić osiągnięcie celów oświaty i wychowania wskazanych w przepisach Prawa oświatowego i jego preambule: „Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służą rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych

i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”.

Rozwój nauczyciela, ucznia, wychowanka, wpisany w środowisko lokalne i silnie z nim związany, jest efektywny wówczas, gdy warunki pracy i nauki odpowiadają ich oczekiwaniom oraz możliwościom.

Po drugie, zakres przedmiotowy i podmiotowy Karty Nauczyciela wskazuje, że jej przepisom podlegają głównie nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni we wskazanych jednostkach systemu oświaty, publicznych i – w ograniczonym zakresie – niepublicznych. Ich status stanowił niegdyś o jakości kształcenia i wychowania młodego pokolenia. Zapewniał stabilizację zawodową, nadawał wysoką rangę społeczną zawodowi nauczyciela. Niestety, każda zmiana przepisów Karty Nauczyciela powodowała stopniowe obniżanie oczekiwanych walorów społecznych, aż do pauperyzacji zawodu.

Po trzecie, przepisy Karty Nauczyciela obowiązujące – w znacznej części – od ponad 40 lat są ostro krytykowane, szczególnie za obszerność definicji zawodu nauczyciela (jest nim np. bibliotekarz czy logopeda) i tego rzekome skutki.

Z chwilą przejęcia przez jednostki samorządu terytorialnego zadań organu prowadzącego wobec zakładów oświatowych wskazanych w ustawie o systemie oświaty, a następnie w Prawie oświatowym problemy związane z wykonywaniem przepisów Karty Nauczyciela powiększyły listy kosztów społecznych i materialnych. Na przykład – zdaniem Związku Miast Polskich – największe problemy ogólnikują się wokół kwestii rocznego urlopu „na poratowanie zdrowia”, relatywnie długich urlopów, niskiego pensum przy nieweryfikowalnym czasie pracy poza szkołą, pracy nauczycieli na kilku etatach, odpisów na doskonalenie nauczycieli, demotywuującej i nieweryfikowalnej ścieżki awansu zawodowego¹.

Po czwarte, przywołane problemy nie zostały dotychczas w pełni rozwiązane, a taki stan, wywołujący niepokój środowiska oświatowego i nauczycielskiej grupy zawodowej, generuje napięcia i sprzyja powstawaniu sporów zbiorowych i konfliktów między pracodawcą a nauczycielem.

Trudno jest akt prawa pracy, jakim jest Karta Nauczyciela, porównywać z Prawem oświatowym. O ile Prawo oświatowe ma charakter powszechnie obowiązujący, regulujący funkcjonowanie każdego elementu systemu oświaty, o tyle Karta Nauczyciela jako prawo pracy odnosi się tylko do nauczycieli zatrudnionych w określonych typach szkół i placówek. Jej stosowanie nie ma charakteru powszechnego i w zasadzie obejmuje szkoły oraz placówki prowadzone przez ministrów i jednostki samorządu terytorialnego oraz inne osoby prawne i fizyczne. W przypadku szkół i placówek publicznych oraz

¹ *Kraków pisze nową Kartę Nauczyciela. Praca w wakacje*, gazeta.pl, 2012.

niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne przepisy Karty Nauczyciela dotyczą tylko określonych uprawnień, najczęściej emerytalnych, wyraźnie wyspecyfikowanych w art. 91b.

W postanowieniach wstępnych, które po krótkiej preambule stanowią rozdział 1 Karty, ustalono, kto podlega jej przepisom. Ogólnie można stwierdzić, że ustawie tej podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w: publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach doskonalenia nauczycieli, okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, publicznych kolegiach pracowników służb specjalnych oraz nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w: urządach organów administracji rządowej, kuratoriach oświaty, specjalistycznej jednostce nadzoru, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisjach egzaminacyjnych, organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad okręgowymi ośrodkami wychowawczymi, zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych, w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d pr. ośw., oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urządach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, a także w innych szkołach i placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 2 komentowanej ustawy.

Jak każde prawo pracy, Karta Nauczyciela określa prawa i obowiązki objętej nią grupy pracowników. Obowiązki to realizacja zadań zawartych w art. 6. To również ocena pracy nauczyciela i dyrektora szkoły oraz procedury z nią związane, a także towarzyszące jej prawo do odwołania się od oceny. Obowiązkiem nauczyciela jest również uznawanie zwierzchnictwa dyrektora szkoły, który jako przełożony służbowy, a zarazem przewodniczący rady pedagogicznej odpowiada za dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły. Tylko dyrektor szkoły – w ramach swoich kompetencji – dokonuje oceny pracy nauczyciela, a zmiana oceny może nastąpić jedynie w drodze odwołania, w trybie określonym przez Kartę Nauczyciela i wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 25.08.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822 ze zm.)².

Autorzy niniejszego komentarza postanowili omówić przepisy Karty Nauczyciela, uwzględniając społeczną potrzebę interpretacji jej przepisów, aby

² A także przez rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 5.10.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych (Dz.U. poz. 2076) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.04.2024 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz.U. poz. 701).

były jeszcze lepiej rozumiane i stosowane z korzyścią dla tych, którym nauczyciele poświęcili swoją służbę. Mamy nadzieję, że dzięki temu coraz więcej osób będzie wstępować do służby nauczycielskiej, w pełni rozumiejąc swoją misję społeczną i zawodową, doskonaląc polską szkołę i placówkę oświatową. To niekończący się proces kontrolowanego rozwoju. Podczas działań zawodowych nauczyciel ma systematycznie udzielać sobie i innym odpowiedzi na pytanie, czy dzięki nim szkoła i placówka lepiej wypełnia swoje zadania i osiąga cele postawione przed jej najważniejszymi podmiotami przez Państwo jako udziałowca i twórcę systemu oświaty.

Prawo wyznacza twarde, bezwzględne standardy, również w zakresie pragmatyki nauczycieli, nie opisuje jednak wszystkiego, co składa się na status nauczyciela, lecz jedynie warunki i występujące w oświacie relacje. Treść publikacji uporządkowana jest według poszczególnych rozdziałów i artykułów ustawy, które stanowią podstawę wymiany poglądów przy rozwiązywaniu wielu istotnych problemów zgodnie z literą prawa, aby pobudzić do prawidłowego rozwiązywania problemów kadrowych nauczycieli.

Przy opracowywaniu komentarza skorzystaliśmy z wielu konstruktywnych i krytycznych uwag Koleżanek i Kolegów Oświatowców, z którymi od lat współpracujemy.

Bardzo Wam dziękujemy.

Zapraszamy zatem Czytelników do korzystania z naszych doświadczeń w zakresie interpretacji przepisów Karty Nauczyciela. Wiedza i umiejętności, które uda się przekazać, pomogą w codziennym działaniu i zapewnią pewien komfort prawny, a bieżące sytuacje związane z wykonywaniem obowiązków, odpowiedzialnością i uprawnieniami nauczyciela nie napotkają przeszkód natury prawnej. Zdając sobie sprawę z liczby i różnorodności problemów występujących w szkole i placówce oświatowej, musimy mieć świadomość konieczności współdziałania w ramach prawa, bez czego nasze wysiłki nie będą twórcze ani efektywne. Musimy też wiedzieć, na co możemy liczyć na ścieżce rozwoju zawodowego. Ponadto do znajomości podstawowych aktów prawnych jesteśmy zobowiązani przepisami Karty Nauczyciela.

Staraliśmy się przygotować publikację tak, aby każdy nauczyciel poprzez częste wertowanie stron poradnika nauczył się rozumieć przepisy prawa, a umiejętnie je stosując, tworzył własny klimat dobrze wypełnianych obowiązków, prezentował lub ujawniał swoje poglądy na temat instytucji prawa, także w ramach odpowiedzialności służbowej.

Potwierdzeniem słuszności prezentowanych przez autorów tez i interpretacji przepisów prawa jest orzecznictwo, którego uchwały weszły do kanonów prawa, stając się stałymi elementami doktryny. Również wybrane – według

najczęściej poruszanych w dyskusjach i publikacjach zagadnień – orzeczenia Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych posłużyły autorom za wiarygodną interpretację przepisów dotyczących statusu nauczyciela i jego roli w systemie oświaty.

Dla ułatwienia korzystania z komentarza – poza indeksem rzeczowym – opracowane zostały: wykaz skrótów, definicje podstawowych, najczęściej używanych pojęć oraz numeracja boczna ułatwiająca poruszanie się po publikacji.

Dziękujemy Wydawnictwu za powierzenie nam przygotowania kolejnego wydania komentarza do Karty Nauczyciela. Chcielibyśmy w sposób szczególnie wyrazić naszą wdzięczność Pani Redaktor Izabelli Małeckiej i Pani Redaktor Lidii Marciniak, które od lat służą nam nieocenioną pomocą – od pomysłu do wydania każdej publikacji.

Życzymy pomyślności w podróży krętymi ścieżkami zmian systemu oświaty i statusu nauczyciela, licząc, że pomocą we właściwym stosowaniu przepisów prawnych będzie dla Państwa nasz komentarz.

Autorzy

Wprowadzenie

Karta Nauczyciela została uchwalona 26.01.1982 r. (tekst pierwotny: Dz.U. Nr 3, poz. 19). Jej poprzedniczką była ustawa z 27.04.1972 r. – Karta praw i obowiązków nauczyciela (Dz.U. Nr 16, poz. 114 ze zm.).

Przepisy Karty Nauczyciela ulegały wielokrotnym zmianom. Od chwili ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy 11.06.2024 r. w Dz.U. pod poz. 986 wprowadzono ich wiele. Ostatnie zmiany weszły w życie 1.09.2025 r. (Dz.U. poz. 1160, 1188, 1189 i 1849) i 1.01.2026 r. (Dz.U. poz. 1160 i 1849).

Przedmiotem regulacji są prawa i obowiązki nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych szkół i placówek oświatowych. Karta Nauczyciela jest określana jako tzw. pragmatyka zawodowa nauczycieli, co oznacza, że przy regulacji stosunku pracy osób, które jej podlegają, ma ona pierwszeństwo przed innymi ustawami, z ustawą z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.) włącznie (zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali*). Karta stanowi źródło praw i obowiązków wynikających ze statusu zawodowego nauczyciela. Ustawie podlegają głównie nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach;
- 2) publicznych szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych;
- 3) placówkach oświatowo-wychowawczych i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 1043 ze zm.);
- 4) zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów;
- 5) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

Jeśli chodzi o szkolnictwo niepubliczne, to Karta Nauczyciela nie obowiązuje bądź też obowiązuje w ograniczonym zakresie. Karta składa się z szesnastu rozdziałów. Oprócz postanowień wstępnych w treści ustawy poruszone zostały następujące zagadnienia: obowiązki nauczycieli; wymagania kwalifikacyjne

nauczycieli; awans zawodowy nauczycieli; nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy; warunki pracy i wynagrodzenie; nagrody i odznaczenia; uprawnienia socjalne i urlopy; finansowanie doksztalcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli; ochrona zdrowia; Dzień Edukacji Narodowej; odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli i wychowawców oraz uprawnienia emerytalne. Całość zamykają przepisy epizodyczne, przejściowe i końcowe.

Autorzy

Wyjaśnienie niektórych pojęć³

akt normatywny – tekst zawierający sformułowane w języku prawnym i zapisane – w postaci przepisów – normy prawne. Normy te mają najczęściej charakter generalny i abstrakcyjny; niekiedy przez to pojęcie rozumie się także wszelkie teksty formułujące normy postępowania, wydawane przez podmioty, które mają kompetencje do działań prawotwórczych

akt prawotwórczy – akt wydany przez uprawniony podmiot publiczny na podstawie upoważnienia zawartego w Konstytucji RP lub innej ustawie, w formie przez ustawę przewidzianej, zawierający normy prawne o charakterze generalnym i abstrakcyjnym

aprobata – wyrażenie zgody na treść i sposób załatwienia sprawy

artykuł – jednostka redakcyjna tekstu prawnego – forma zapisu pojedynczych zdań w tekście prawnym. Budowę i nazewnictwo takich jednostek regulują Zasady techniki prawodawczej, ujęte w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283)

decyzja – proponowana wersja dokumentu wyrażająca zamknięte stanowisko w jakiejś sprawie (rozstrzygnięcie), będące wynikiem dokonania uprawnionego wyboru, zawierająca uzasadnienie

³ Zob. więcej *Wzory pism i dokumentów. Karta Nauczyciela i prawo pracy w oświacie*, red. K. Gawroński, L. Marciniak, Warszawa 2022.

decyzja administracyjna – zewnętrzny akt administracyjny sporządzony na piśmie wydany w formie i w trybie określonych przepisami art. 107 k.p.a. lub innych ustaw regulujących sferę indywidualnych praw i obowiązków

delikt dyscyplinarny – przewinienie stanowiące podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej; najczęściej są to czyny karalne w rozumieniu prawa karnego oraz prawa o wykroczeniach, czyny uchybiające etyce zawodowej, względnie ustalonym zasadom pragmatyki zawodowej

dokument – akt mający znaczenie dowodu, ustanawiający uprawnienie lub stwierdzający prawdziwość określonych w nim zdarzeń bądź danych (odpis aktu stanu cywilnego, wyrok, orzeczenie, świadectwo itp.)

dyrektor – kierownik szkoły, organ szkoły, osoba kierująca szkołą, wypełniająca obowiązki pracodawcy

funkcjonariusz publiczny – osoba ze względu na pełnioną funkcję w administracji publicznej objęta szczególną ochroną prawną; definicja legalna tego pojęcia jest zgodna z art. 115 § 13 k.k.

hasło – w odniesieniu do wykazu akt oznacza związane określenie zagadnienia, które wiąże się stale z tym samym symbolem liczbowym, istotne przy rozpatrywaniu danej sprawy

język prawny – język, w którym formułowane jest prawo, a więc język przepisów i norm prawnych; jest zawarty w tekstach prawnych: Konstytucji, ustawach, rozporządzeniach, aktach normatywnych

komisja dyscyplinarna – organ, przed którym toczy się postępowanie dyscyplinarne, uprawniony do zastosowania wobec nauczyciela jednej z kar dyscyplinarnych

kompetencje – (kwalifikacje personelu) w literaturze przedmiotu definicje są różnorodne, choć w każdej z nich powtarza się udział trzech głównych składowych, do których zalicza się wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne, w tym odpowiedzialność. Kompetentny (organ państwa, człowiek) to ktoś uprawniony, uppełnomocniony do wydawania decyzji, do działania, mający podstawy, kwalifikacje do wypowiedzania sądów i ocen

korespondencja – każde pismo wpływające do szkoły lub wysłane, w którym umieszczona jest treść dokumentu, pisma lub nośnik

norma postępowania – jednoznaczna wypowiedź pozaopisowa, która (według wzorcowej struktury słownej) określone podmiotowi w określonych okolicznościach wskazuje określony sposób postępowania

norma prawna – wypowiedź w określonym języku wyznaczająca adresatowi sposób zachowania w określonych okolicznościach

nośnik informatyczny – płyta CD, taśma magnetyczna lub inny nośnik, na którym zapisano treść dokumentu w formie elektronicznej

nośnik papierowy – arkusz papieru zgodny z polskimi normami; na nim zapisana jest treść dokumentu

nowelizacja – częściowa zmiana obowiązującego aktu prawodawczego przez później wydany inny akt normatywny tej samej lub wyższej mocy prawnej

obwiniony – nauczyciel, co do którego toczy się postępowanie dyscyplinarne; status taki uzyskuje w chwili doręczenia mu postanowienia o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego

paragrafy (bez bliższego określenia) – oznakowanie poszczególnych grup przepisów zawartych w akcie prawnym

pieczętka (bez bliższego określenia) – pieczętka, stemple lub ich wizerunki na nośniku elektronicznym, nagłówkowe, imienne, do podpisu itp.

pieczęć (pieczętka) urzędowa – pieczętka okrągła (najczęściej metalowa) z wizerunkiem orła pośrodku i z nazwą jednostki w otoku lub jej wizerunek na nośniku elektronicznym

postępowanie dyscyplinarne – szczególny tryb postępowania prowadzonego w odniesieniu do określonych ustawowo grup zawodowych wiążący się z możliwością pociągnięcia tworzących je osób do odpowiedzialności prawnej w związku z czynami popełnionymi w ramach wykonywanego zawodu lub pełnionej funkcji

propozycja – wersja dokumentu sugerującego powszechnie stosowany sposób rozwiązania (rozstrzygnięcia) lub element procedury postępowania w danej kwestii przechowywany w dokumentacji sprawy w trakcie jej załatwiania

przykład – autorska wersja dokumentu o charakterze jednorazowym, którego treść rozstrzyga pewną kwestię zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

referent – nauczyciel lub pracownik administracji załatwiający merytorycznie daną sprawę i przechowujący dokumentację sprawy w trakcie jej załatwiania

rejestr kancelaryjny – zestawienie spraw jednorodnych w formie rzeczowo pokrewnych akt sprawy

rzecznik dyscyplinarny – osoba pełniąca funkcję oskarżycielską w postępowaniu dyscyplinarnym oraz prowadząca postępowanie wyjaśniające

rzeczowy wykaz akt – (jednolity) wykaz haseł rzeczowych oznaczonych symbolami klasyfikacyjnymi i kwalifikacją archiwalną akt

sekretariat – stanowisko pracy, do którego należy obsługa organizacyjna (szkoły)

spis spraw – formularz służący do chronologicznego rejestrowania spraw wpływających lub rozpoczętych w szkole

sprawa – zdarzenie lub stan faktyczny oraz podanie, pismo lub dokument wymagające rozpatrzenia i podjęcia czynności służbowych

sprawy – cała dokumentacja (pisma, dokumenty, notatki w trakcie wykonywania czynności, formularze, plany, fotokopie, rysunki itp.) zawierająca dane, informacje, wnioski itp., które były, są lub mogą być istotne przy rozpatrywaniu danej sprawy

teka, teczka aktowa (spraw) – teczka wiązana, skoroszyt, segregator itp. służące do przechowywania jednorodnych lub rzeczowo pokrewnych akt sprawy ostatecznie załatwionych, objętych tą samą grupą akt ustaloną wykazem akt i stanowiącą przeważnie odrębną jednostkę archiwalną

wzór – krótki, niewypełniony dokument przygotowany przez prawodawcę, stanowiący najczęściej załącznik do danego aktu prawnego, głównie rozporządzenia

wzór przykładowy – autorska (często) opublikowana propozycja krótkiego dokumentu, najczęściej w formie decyzji, której treść jest spójna z sugerowaną w akcie prawnym i zgodna z jego przepisami

załącznik – każde pismo (lub inny przedmiot) odnoszące się do treści lub tworzące pod względem treści całość z pismem przewodnim (zszyte, sklejone z nim pisma, broszury, książki itp.), także uzupełniające część aktu prawnego, stanowiące bardziej szczegółowe rozwinięcie jego treści, tworzące z nim jednolitą całość

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹

(tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 986; zm.: Dz.U. z 2024 r. poz. 1871; z 2025 r. poz. 620, poz. 1160, poz. 1188, poz. 1189, poz. 1661, poz. 1792, poz. 1849; z 2026 r. poz. 187)

¹ Niniejsza ustawa wdraża w zakresie swojej regulacji dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z 20.06.2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającą dyrektywę Rady 2010/18/UE (Dz.Urz. UE L 188 z 12.07.2019, s. 79).

Krzysztof Gawroński

Preambuła

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Preambuła to najczęściej wstęp do aktu prawnego podkreślający jego doniosłość, opisujący okoliczności jego wydania oraz określający cele, jakim powinien on służyć. Preambuła (dziś rzadziej stosowana przez ustawodawcę) jest umieszczana na początku aktu prawnego o szczególnym charakterze.

Na temat znaczenia preambuły w akcie prawnym wyrażane są w literaturze przedmiotu najczęściej dwa poglądy:

- 1) odmawiający preambule jakiegokolwiek znaczenia prawnego oraz
- 2) uznający, że preambuła jest istotną częścią aktu normatywnego i powinna być brana pod uwagę przy wykładni prawa. Do tego poglądu przychyliła się większość prawników oraz Trybunał Konstytucyjny, stwierdzając, że co prawda preambuła sama w sobie nie rodzi skutków prawnych dla

Preambuła

adresatów aktu normatywnego, nie oznacza to jednak, że jest pozbawiona znaczenia normatywnego⁴.

Preambuła może mieć określone znaczenie prawne, przede wszystkim w zakresie interpretacji przepisów aktu normatywnego, które poprzedza. Zakres uwzględnienia jej treści w procesie wykładni powinien być ustalany każdorazowo przez organ stosujący prawo. Nie można formułować kategorycznych zasad wskazujących, kiedy i w jakim zakresie preambuła może oddziaływać na rozumienie norm prawnych. W preambule Karty Nauczyciela podkreślono regulującą rolę prawa i obowiązki nauczycieli, które są konsekwencją szczególnego charakteru pracy nauczycieli i funkcjonowania systemu oświaty w Polsce⁵.

⁴ Wyrok TK z 11.05.2007 r., K 2/07, OTK-A 2007/5, poz. 48; J. Królikowski, *Preambuła nie tak całkiem bez znaczenia*, „Rzeczpospolita” z 28.03.2008 r., <http://www.rp.pl/artukul/112699.html?p=2> (dostęp: 10.04.2022 r.).

⁵ J. Królikowski, *Preambuła...*

Rozdział 1. Postanowienia wstępne

Krzysztof Gawroński

Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 737), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a;
- 2) okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. poz. 1700 oraz z 2023 r. poz. 289 i 1860);
- 3) (uchylony)
- 4) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.
 - 1a. (uchylony)
 2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:
 - 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
 - a) urzędach organów administracji rządowej,
 - b) kuratoriach oświaty,
 - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,
 - d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
 - e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad okręgowymi ośrodkami wychowawczymi, zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych;
- 1a) nauczyciele zatrudnieni w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 1b) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6 i ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;

- 1c) nauczyciele skierowani przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do pracy w szkołach działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz.U. z 2005 r. poz. 10), zwanych dalej „szkołami europejskimi”;
 - 1d) nauczyciele szkół za granicą;
 - 2) nauczyciele zatrudnieni w:
 - a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
 - b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych i niepublicznych szkołach artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych,
 - c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego;
 - 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 854);
 - 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1-3, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
 - 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.
1. Treść przepisów art. 1 KN dotyczy zakresu podmiotowego ustawy i wskazuje, kto podlega jej przepisom, oraz zawiera warunkującą podleganie przepisom ustawy charakterystykę przedmiotową zatrudnienia nauczyciela i wyjątki pod tym względem. Mówiąc wprost, określa, kto jest nauczycielem w rozumieniu Karty Nauczyciela. Przywołane przepisy odnoszą się wprost do pracowników pedagogicznych zatrudnionych w jednostkach (szkołach i placówkach), które zostały wskazane w przepisach ustaw wymienionych w art. 1. Jednak w wyniku zmian wprowadzonych kolejnymi ustawami zmieniającymi Kartę Nauczyciela jej przepisy nie dotyczą pracowników pedagogicznych zatrudnianych dotychczas w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych. Z dniem wejścia w życie ustawy z 5.08.2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz.U. z 2018 r. poz. 708 ze zm.) wygasły posiadane przez nich uprawnienia wynikające z przepisów Karty Nauczyciela, jednak wyjątkowo i częściowo uprawnieniami objęci są emeryci i renciści, o których mowa w art. 53 ust. 2 i 3a oraz art. 72 ust. 4 KN⁶. Wygasły również

⁶ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 25.

uprawnienia pracowników publicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych i ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, działających na podstawie przepisów ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.).

Kolejna grupa pracowników objętych **tylko niektórymi przepisami** Karty Nauczyciela została określona w art. 91a oraz 91b KN. Są to osoby zatrudnione w jednostkach wymienionych w art. 1 ust. 2 KN. Należą do nich nauczyciele posiadający stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego i dyplomowanego (posiadający wysokie kwalifikacje pedagogiczne) oraz – posiadający dodatkowe kwalifikacje – zatrudnieni na stanowiskach związanych ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego w:

- 1) Ministerstwie Edukacji i Nauki (poprzednio: Ministerstwie Edukacji Narodowej) oraz Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą;
- 2) Ministerstwie Sprawiedliwości oraz Centralnym Zarządzie Służby Więziennej;
- 3) Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Centrum Edukacji Artystycznej;
- 4) Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (poprzednio: Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju);
- 5) Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 6) Ministerstwie Klimatu i Środowiska (poprzednio: Ministerstwie Ochrony Środowiska);
- 7) Ministerstwie Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej;
- 8) kuratoriach oświaty (łącznie z kuratorem oświaty).

Wykaz stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych w wymienionych urzędach określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 15).

2. Ważną zmianą przepisów jest poszerzenie zakresu podmiotowego Karty Nauczyciela o nauczycieli zatrudnionych w publicznych i niepublicznych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne. Do wspomnianej grupy nauczycieli mają zastosowanie przepisy wymienione w art. 91b ust. 2 pkt 4 KN. Warto przypomnieć, że nauczyciele tej grupy zawodowej zatrudnieni w tych formach – prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego – podlegają w pełni przepisom Karty ze względu na to, że uprawnienia takie mają nauczyciele zatrudnieni w samorządowych przedszkolach i szkołach podstawowych.

- Przepisy art. 1 KN dotyczą tylko nauczycieli, z którymi stosunek pracy został nawiązany z zastosowaniem przepisów Karty Nauczyciela określonych w art. 10 i in.

Przepisy KN nie dotyczą nauczycieli zatrudnionych na podstawie **umowy cywilnoprawnej**. Podstawę takiej wykładni stanowi uchwała Sądu Najwyższego z 20.09.1994 r., I PZP 37/94, OSNP 1995/7, poz. 86, w której wyrażony został pogląd, że „dopuszczalne jest zatrudnienie nauczyciela w szkole niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej na podstawie umowy cywilnoprawnej”. Do powyższej kwestii SN powrócił m.in. w wyroku z 18.07.2012 r., I UK 90/12, LEX nr 1232232, w którym podkreślił, że dopuszczalne jest także wykonywanie tych samych obowiązków (np. przez nauczycieli szkoły niepublicznej) zarówno w ramach zatrudnienia pracowniczego, jak i cywilnoprawnego, o ile nie sprzeciwiają się temu inne okoliczności (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Zdecydować o podstawie zatrudnienia mogą strony umowy. Wynika z tego, że wola stron może zmienić podstawę zatrudnienia z umowy o pracę na umowę cywilnoprawną. W uzupełnieniu takiej wykładni można przywołać pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 30.05.2001 r., I PKN 429/00, OSNP 2003/7, poz. 174, w którym uznał, że „zatrudnienie nauczyciela w niepublicznej szkole [w tym przypadku niepublicznej szkole artystycznej – przyp. aut.] może być wykonywane na podstawie umowy cywilnoprawnej”. Sąd Najwyższy, oceniając stosunek prawny łączący nauczyciela ze szkołą jako jego pracodawcą, zwrócił uwagę, że w zawartej między szkołą a nauczycielem umowie nie występowało „podporządkowanie typu pracowniczego związane z obowiązkiem wykonywania bieżących poleceń wydanych w imieniu pracodawcy, ewentualnie z odpowiedzialnością porządkową pracownika”. Sąd Najwyższy uznał, że „łącząca strony umowa była w istocie umową o dzieło. Przedmiotem umowy o dzieło może być osiągnięcie rezultatu niematerialnego, nieucieleśnionego, a za taki uznaje się przygotowanie i wygłoszenie cyklu specjalistycznych wykładów [również: przeprowadzenie zajęć, ćwiczeń, badań, analiz, opracowań, publikacji itp. – przyp. aut.]”. Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku przypomniał, że za **pracodawcę zatrudniającego nauczyciela powinna być uważana szkoła niepubliczna jako jednostka organizacyjna w rozumieniu art. 3 k.p., a nie osoba będąca jej założycielem**⁷.

- Komentując przepisy art. 1 KN, należy podkreślić znaczenie ww. orzeczenia Sądu Najwyższego dla rozstrzygnięcia kwestii wykonywania przez nauczyciela pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej. Sąd ten uznał bowiem ogólne

⁷ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 30.

reguły odróżniania umowy o pracę od umowy cywilnoprawnej. W przedmiocie sprawy kluczowe znaczenie mają przepisy art. 22 § 1¹ k.p. dotyczące zawierania umów cywilnoprawnych z nauczycielami szkół i placówek niepublicznych. Wydaje się to możliwe tylko wtedy, gdy umowa nie spełnia warunków wskazanych w wymienionym przepisie Kodeksu pracy (wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę). **Za uznaniem możliwości wykonywania przez nauczyciela pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej przemawia to, że nauczyciel nie wykonuje pracy bezpośrednio na rzecz pracodawcy, lecz pośrednio, i nie wykonuje pracy pod kierownictwem pracodawcy, a zakres zadań wynika z określonego prawem zewnętrznym planu, programu kształcenia i wymagań kwalifikacyjnych pracownika.**

5. Z dniem wejścia w życie przepisów art. 10a KN uregulowane zostały kwestie sposobu zatrudniania nauczycieli publicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek prowadzonych na podstawie zezwolenia przez osoby fizyczne i osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, a także nauczycieli przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, placówek oraz szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych. Praktycznie oznacza to, że nie tylko nauczyciele nowo zatrudniani, lecz także nauczyciele dotychczas wykonujący pracę w tych szkołach i placówkach na podstawie umów cywilnoprawnych mogą świadczyć pracę tylko na podstawie zawartej umowy o pracę. Pracodawca ma obowiązek przekształcenia umowy cywilnoprawnej w umowę o pracę, a nauczyciel ma prawo wystąpić na drodze powództwa i dochodzić przed sądem pracy ustalenia istnienia właściwie nawiązanego stosunku pracy.
6. Przepisom Karty Nauczyciela podlegają nauczyciele szkół i placówek samorządowych. Nie stosuje się zatem do nich przepisów ustawy z 21.11.2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1135), co wynika jednoznacznie z art. 3 tej ustawy, stanowiącego, że jej przepisów nie stosuje się do pracowników jednostek samorządowych, których status prawny określają odrębne przepisy.

W konsekwencji do nauczycieli nie stosuje się również ustanowionego w art. 26 ustawy o pracownikach samorządowych zakazu zatrudniania małżonka u pracodawców samorządowych oraz osób spokrewnionych ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia lub powinowactwa pierwszego

stopnia. Dopuszczalne jest zatem zatrudnianie nauczyciela w szkole (placówce), w której jego małżonek pozostaje na stanowisku dyrektora⁸.

7. Szczególną grupą objętą przepisami Karty Nauczyciela są nauczyciele zatrudnieni w administracji rządowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych. W następstwie do tego rodzaju wymagań i uprawnień w kolejnych ustawach zmieniających (z 23.08.2001 r.) wprowadzono również przepisy określające skład komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli urzędników oraz zasady powoływania nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego (art. 9g ust. 6 i 7 KN).
8. Zakres stosowania przepisów Karty Nauczyciela do nauczycieli szkół polskich za granicą określa art. 91a ust. 4. Jego aktualne brzmienie wskazuje precyzyjnie, którym przepisom podlegają ci nauczyciele, ustalając ich status prawny, również w kwestii określania zasad ich wynagradzania przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – na podstawie odrębnej delegacji ustawowej⁹.
9. Uznawanie pracy za pracę nauczycielską jest podstawą objęcia osób ją wykonujących przepisami Karty Nauczyciela. Sąd Najwyższy w wyroku z 31.05.2006 r., I UK 319/05, Pr. Pracy 2006/9, s. 28, stwierdził, że „w obecnym stanie prawnym żadna inna praca – poza pracą objętą przepisami art. 1 w zw. z art. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela – nie jest uznawana za pracę nauczycielską”. Orzeczenie to ma swoje odzwierciedlenie w wielu kolejnych wyrokach sądów, np. Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 26.04.2013 r., III AUa 1386/12, LEX nr 1335672, potwierdził, że jako praca nauczyciela w rozumieniu Karty Nauczyciela nie może na przykład być kwalifikowana praca instruktora tańca wykonywana w ramach stosunku pracy ze spółdzielnią mieszkaniową.
10. Często przedmiotem rozstrzygnięcia bywa kwestia objęcia zakresem podmiotowym Karty Nauczyciela nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych czynnych zawodowo. Wynika to z treści art. 1 ust. 1 KN, zgodnie z którą jej regulacjom podlegają osoby zatrudnione w placówkach wymienionych w pkt 1, 2 i 4 tego przepisu. Dlatego też „okoliczność braku spełnienia

⁸ Więcej komentarzy w: A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 35.

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 13.08.2019 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w szkołach polskich oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 1599).

przesłanki bycia czynnym zawodowo nauczycielem eliminuje kandydata do awansu [zawodowego – przyp. aut.] z możliwości jego otrzymania i jest to niezależne od tego, czy spełnia on dalsze, szczegółowe kryteria umożliwiające otrzymanie awansu”¹⁰.

11. Istotne na gruncie oświatowego prawa pracy jest zjawisko stopniowego poszerzania obszaru regulacji dopuszczających zatrudnianie w szkołach – do prowadzenia zajęć – osób niebędących nauczycielami. Unormowania te, mimo ich pragmatycznego charakteru, nie były lokowane wśród przepisów Karty Nauczyciela, ale w ustawie z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 1043 ze zm.). Tego rodzaju przepisy zawiera art. 15 ust. 1–6a pr. ośw. Status pracowniczy tak zatrudnianych osób jest specyficzny, są one bowiem zatrudniane na podstawie Kodeksu pracy, ale przepisy szczególnie nakazują stosowanie do nich niektórych, wyraźnie wskazanych, przepisów Karty Nauczyciela. Artykuł 15 ust. 1–6a pr. ośw. – w uzasadnionych przypadkach – pozwala na zatrudnienie w szkole, za zgodą kuratora oświaty, a w przypadku szkoły artystycznej – ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, osoby niebędącej nauczycielem, posiadającej przygotowanie uznane przez dyrektora za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć, przy spełnieniu warunków określonych przepisami art. 10 ust. 5 pkt 3 i 4 KN. Wówczas wymieniona osoba jest zatrudniana przez dyrektora na zasadach określonych w Kodeksie pracy, stosuje się jednak do niej przepisy art. 42 KN dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli.
12. W celu realizacji zajęć programowych finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, prowadzonych bezpośrednio z uczniami i wychowankami albo na ich rzecz, w szkole lub placówce publicznej może być zatrudniony nauczyciel, który nie realizuje obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, posiadający kwalifikacje określone przepisami art. 9 ust. 2 i 3 KN oraz spełniający warunki wskazane w art. 10 ust. 5 pkt 2–4a KN. Nauczyciela tego, po przedstawieniu dyrektorowi informacji z Krajowego Rejestru Sądowego o niekaralności, zatrudnia się na zasadach określonych w Kodeksie pracy, z tym że za każdą godzinę prowadzenia zajęć przysługuje mu wynagrodzenie niewyższe niż wynagrodzenie za jedną godzinę prowadzenia zajęć ustalone w sposób wskazany w art. 35 KN dla

¹⁰ Wyrok WSA w Warszawie z 16.02.2010 r., II SA/Wa 1730/09, LEX nr 592550.

nauczyciela dyplomowanego posiadającego wykształcenie wyższe magisterskie i realizującego tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć określony w art. 42 ust. 3 w tabeli lp. 3 KN (art. 16 ust. 1–2 pr. ośw.).

Krzysztof Gawroński

Art. 2. [Wylączenia podmiotowe]

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane;
- 2) wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, na stanowiskach wymienionych w art. 1.

Artykuł 2 KN wskazuje, do których podmiotów zajmujących stanowiska nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych w szkołach i placówkach nie stosuje się przepisów ustawy ze względu na specyfikę ich obszaru działalności. Wymienione są wprost osoby, które nie podlegają przepisom ustawy mimo wykonywania zadań pedagogicznych, np. pełniące służbę wojskową, w Policji i pożarnictwie.

Krzysztof Gawroński

Art. 3. [Definicje ustawowe]

Ilekróć w ustawie jest mowa o:

- 1) nauczycielach bez bliższego określenia – rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1;
- 1a) nauczycielach szkół za granicą – rozumie się przez to nauczycieli języka polskiego, historii, geografii oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub nauczanych w innych formach prowadzonych przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą;
- 2) szkółach bez bliższego określenia – rozumie się przez to przedszkola, szkoły i placówki oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 1 ust. 1, a także odpowiednio ich zespoły;
- 2a) szkołach za granicą – rozumie się przez to szkoły funkcjonujące w systemach oświaty innych państw oraz inne formy nauczania prowadzone przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą;
- 2b) szkołach artystycznych bez bliższego określenia – rozumie się przez to szkoły artystyczne i placówki artystyczne;

3)–3a) (uchylone)

- 3b) prowadzeniu zajęć w szkole za granicą – rozumie się przez to prowadzenie przez nauczyciela szkoły za granicą zajęć z języka polskiego, historii, geografii oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub nauczanych w innych formach przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą;
- 4) związkach zawodowych – rozumie się przez to związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela;
- 5) ustawie – Prawo oświatowe – rozumie się ustawę, o której mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1;
- 6) stopniu naukowym – rozumie się przez to stopień naukowy lub stopień w zakresie sztuki, o których mowa w art. 177 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm.);
- 7) szkoleniu branżowym – rozumie się przez to obowiązkową formę doskonalenia zawodowego nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe w rozumieniu art. 4 pkt 28a lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe oraz placówkach kształcenia ustawicznego i centrach kształcenia zawodowego, o których mowa w art. 2 pkt 4 tej ustawy, mającą na celu doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy i realizowaną odpowiednio w branżowych centrach umiejętności, u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których działalność jest związana z nauczaniem zawodem.

W celu zdefiniowania kluczowych pojęć i określenia ich znaczenia – w kontekście przepisów ustawy – prawodawca określił zakres ich rozumienia i stosowania.

Definicja prawna nauczyciela zawarta w pkt 1 komentowanego przepisu jest szczególnie ważna ze względu na odniesienie do obowiązku zatrudnienia w szkole lub placówce. Istotę sformułowania tej definicji uznał w praktyce WSA w Warszawie w wyroku z 16.02.2010 r., II SA/Wa 1730/09, podkreślając, że nie jest nauczycielem w rozumieniu przepisów ustawy ta osoba, która pomimo posiadania kwalifikacji nauczycielskich nie jest zatrudniona w szkole i placówce. Istotnymi elementami tej definicji są:

- zatrudnienie w szkole, placówce lub innej jednostce wymienionej w art. 1 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 KN;
- wymiar tego zatrudnienia – nienizszy niż połowa obowiązkowego wymiaru zajęć;
- obowiązek realizacji zatrudnienia zgodnie z zasadami obowiązującymi przy ubieganiu się o wyższy stopień awansu zawodowego.

Inne okresy zatrudnienia, o których mowa w przepisach ustawy – z wyłączeniem stosowania tej definicji – są oznaczone jako lata pracy lub wysługa lat. Tam, gdzie są one stosowane, mamy do czynienia ze związanymi z nimi uprawnieniami nauczyciela, innymi niż awans zawodowy. W przypadku dyrektorów

szkół lub placówek, nauczycieli zatrudnionych przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny, nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy dla pełnienia funkcji w związkach zawodowych lub wykonujących zadania organu nadzoru pedagogicznego równoważny ze stażem jest okres pracy na stanowisku dyrektora, a w przypadku nauczycieli związkowców – okres urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy w szkole lub placówce.

Krzysztof Gawroński

Art. 4. [Współdziałanie ze związkami zawodowymi]

1. Zasady współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji rządowej (organów jednostek samorządu terytorialnego) ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, nieustalone w ustawie o związkach zawodowych, określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy administracji rządowej (organy jednostek samorządu terytorialnego) z organami właściwego szczebla tych związków.

2. Rozporządzenia i zarządzenia przewidziane ustawą podlegają uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

1. Na podstawie art. 4 ust. 1 KN zostały dotychczas zawarte dwa porozumienia:
 - 1) porozumienie pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu oraz Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego z 15.11.2002 r. w sprawie zasad współdziałania Ministra Edukacji Narodowej i Sportu ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego w dziedzinie oświaty i wychowania (Dz.Urz. MENiS z 2003 r. Nr 1, poz. 6);
 - 2) porozumienie Ministra Edukacji Narodowej z Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” z 10.07.1990 r. w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej z instancjami Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” (Dz.Urz. MEN Nr 7, poz. 47).

Treści porozumień są jednak nie w pełni adekwatne do obecnego stanu prawnego, porozumienia były bowiem zawierane w sytuacji, gdy ówczesne organy administracji państwowej występowały w roli organów prowadzących szkoły i placówki.

Obecnie prowadzenie większości publicznych szkół i placówek przeszło do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, które nie są stroną wymienionych powyżej porozumień. Aktualne brzmienie art. 4 ust. 1 KN przewiduje jednak zawieranie odrębnych porozumień przez odpowiednie organy jednostek samorządu terytorialnego z organami właściwego szczebla związków

zawodowych zrzeszających nauczycieli. W przypadku gdy nie zawarto takiego porozumienia, współdziałanie organów jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami związkowymi odpowiedniego szczebla odbywa się na podstawie przepisów ustawy z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2025 r. poz. 440 ze zm.) oraz innych przepisów szczególnych regulujących formy tego współdziałania.

2. W związku z ustalonym przez ustawodawcę w treści art. 4 ust. 2 KN nakazem uzgadniania aktów wykonawczych do ustawy ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli powstała wątpliwość co do znaczenia użytego w tym przepisie określenia „podlegają uzgodnieniu”. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 17.03.1998 r., U 23/97, OTK 1998/2, poz. 11, rozpatrując wniosek Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” o zbadanie zgodności rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 19.03.1997 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (Dz.U. Nr 29, poz. 160 ze zm.) z Konstytucją RP oraz Kartą Nauczyciela, rozstrzygnął, że „art. 4 ust. 2 Karty Nauczyciela nie przewiduje wydania rozporządzenia Ministra wspólnie ze związkami zawodowymi ani nie uzależnia jego wydania od ich zgody”. Przepis ten dotyczy z pewnością współuczestnictwa związków zawodowych w procesie tworzenia prawa, a użyty w nim termin „uzgodnienie” ma oznaczać, zgodnie z jego sensem językowym, czynność polegającą na „doprowadzeniu do braku rozbieżności”, „ujednolicaniu” czy też „harmonizowaniu”, w znaczeniu „wzajemnego dostosowania”. Ustawodawca, konstruując tę formę współuczestnictwa związków zawodowych w procesie tworzenia prawa, kładzie nacisk nie na efekt uzgodnienia w postaci osiągnięcia zgody, lecz raczej na fakt uzgadniania, na proces dochodzenia do zgody, ujednolicania czy też wzajemnego dostosowywania (harmonizowania) swoich stanowisk. Świadczy o tym poprzedzenie rozważanego pojęcia słowem „podlegają”. Oznacza to nałożenie na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania przede wszystkim obowiązku poddania treści aktów wykonawczych do ustawy procedurze uzgodnieniowej w celu wypracowania wspólnego stanowiska. W efekcie Trybunał Konstytucyjny uznał, że skoro zaskarżone rozporządzenie zostało poddane procedurze uzgodnieniowej, w trakcie której związki zawodowe nie tylko miały możliwość wyrażenia opinii o projekcie rozporządzenia, lecz także prowadzone były z nimi negocjacje zmierzające do możliwie pełnego uwzględnienia ich wniosków, to wymienione rozporządzenie jest zgodne z art. 4 ust. 2 KN oraz Konstytucją RP. Powyższe orzeczenie **Trybunału Konstytucyjnego wskazuje również kierunek interpretacji** analogicznego zwrotu „podlega uzgodnieniu”, użytego w art. 30 ust. 6a KN w odniesieniu do formy **współdziałania** organu jednostki samorządu terytorialnego

ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, odbywającego się przy corocznym ustalaniu regulaminu określającego wysokość stawek dodatków, szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz wysokość i warunki wypłacania nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy.

3. W przeszłości związki zawodowe niejednokrotnie ogłaszały wstąpienie w spór zbiorowy z rządem lub ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, żądając podjęcia postępowania określonego w przepisach ustawy z 23.05.1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 123 ze zm.). Jednak w świetle przepisów tej ustawy ani Rada Ministrów, ani minister nie mogą uzyskać statusu strony sporu zbiorowego. Zgodnie z jego ustawową definicją spór może być prowadzony jedynie pomiędzy pracownikami i pracodawcą. Konflikt, w którym stroną miałby być podmiot inny niż pracodawca, nie jest sporem zbiorowym, o którym mowa w ustawie o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, a zatem nie znajdują w tym przypadku zastosowania procedury ustalone w tej ustawie¹¹. Artykuł 1 u.r.s.z. określa, że „spór zbiorowy pracowników z pracodawcą lub pracodawcami może dotyczyć warunków pracy, płac lub świadczeń socjalnych oraz praw i wolności związkowych pracowników lub innych grup, którym przysługuje prawo zrzeszania się w związkach zawodowych”. Pracodawcami w myśl art. 5 u.r.s.z. są podmioty określone w art. 1¹ pkt 2 u.z.z. Przepis ten odsyła do art. 3 k.p., zgodnie z którym pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia pracowników, doprecyzowując, że pracodawcą jest także osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną i do której stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych, jeżeli zatrudniają one inną niż pracownik osobę wykonującą pracę zarobkową. Określenie „pracodawca” użyte w przepisach ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych nie obejmuje swoim zakresem organów administracji publicznej. Nie można ich także uznać za organizacje pracodawców, ponieważ to pojęcie ma również swój ustawowo oznaczony sens. W kwestii tego, czy naczelny organ administracji rządowej może stać się stroną sporu zbiorowego, wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 24.02.1997 r., K 19/96, OTK 1997/1, poz. 6. Badając zgodność art. 5 u.r.s.z. z przepisami konstytucyjnymi, Trybunał Konstytucyjny uznał, że powołany przepis „nie przewiduje udziału ministra resortowego lub przewodniczącego zarządu gminy [w sporze zbiorowym – przyp. aut.] jako,

¹¹ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 48 i n.

odrębnej od bezpośredniego pracodawcy, strony sporu zbiorowego dotyczącego pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej”. Trybunał Konstytucyjny uznał za fakt bezsporny, że pracodawcą dla pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych stanowiących część administracji rządowej lub samorządowej (w jednostkach sfery budżetowej) są jednostki organizacyjne reprezentowane przez ich kierowników. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego stroną sporu zbiorowego może stać się tylko konkretny („bezpośredni”) pracodawca, natomiast państwo (Rada Ministrów, właściwy minister) lub jednostka samorządu terytorialnego (przewodniczący zarządu gminy) mogą być określane jedynie mianem pracodawcy pośredniego, co wyłącza ich z zakresu pojęciowego art. 3 k.p., a w konsekwencji również art. 5 u.r.s.z. Ponadto w omawianym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził, że „na gruncie wyraźnych sformułowań art. 5 ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych i art. 3 kodeksu pracy [...] nie ma możliwości dokonania takiej wykładni tych przepisów, by uznać ministrów (przewodniczących zarządów gmin) za «bezpośrednich pracodawców», a więc włączyć ich w charakterze strony do sporu zbiorowego”. Trybunał Konstytucyjny podkreślił jeszcze, że rozwiązanie ustanowione w art. 5 u.r.s.z. „zostało przyjęte świadomie i było wyrazem dążenia [...] ustawodawcy do uwolnienia naczelných centralnych organów państwowych, a także władz samorządowych od bezpośredniego udziału w rozwiązywaniu sporów powstających w jednostkach podporządkowanych”.

4. Według przepisu art. 4 ust. 2 KN jako akty wykonawcze podlegające uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli wymienione zostały rozporządzenia i zarządzenia. Literalne brzmienie tego przepisu nie może jednak być interpretowane tak, że każda inna forma aktu wykonawczego nie jest objęta tym uzgodnieniem. Wymieniony przepis nie uwzględnia bowiem faktu utworzenia jednostek samorządu terytorialnego, których organy zostały wyposażone m.in. w kompetencje prawotwórcze realizowane przez stanowienie aktów prawa miejscowego (uchwał) w przypadkach, gdy przepisy szczególne przewidują dla tych organów stosowne upoważnienie.

Przykład:

Przepis art. 30 ust. 6 KN upoważnia organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego prowadzące szkoły do określania wysokości i warunków wypłacania niektórych składników wynagrodzenia nauczycieli (np. dodatków). Zapis ten w przypadku gminy należy rozumieć jako upoważnienie do wydania przepisów gminnych, o których mowa w art. 40 ust. 1 u.s.g., powszechnie obowiązujących na obszarze gminy przez to, że odnoszą się do wszystkich szkół gminnych i zatrudnionych w nich

nauczycieli. Stąd też, pomimo że ustawodawca dla oznaczenia formy wydawanego aktu użył w art. 30 ust. 6 KN określenia „regulamin”, należy uznać, że chodzi w tym przypadku o akt prawa miejscowego, a nie o regulamin w znaczeniu art. 77² § 4 k.p. Projekt aktu normatywnego przewidzianego w powyżej wymienionym przepisie Karty Nauczyciela wymaga zatem zaopiniowania przez właściwą instancję związku zawodowego w trybie art. 19 ust. 2 u.z.z., a nie jej zgody. Takie też stanowisko zajął Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 20.03.2001 r., II SA 109/01, LEX nr 54557. Jednak orzecznictwo sądów w tej kwestii jest niejednoznaczne. We wcześniejszym wyroku NSA w Warszawie z 2.02.2001 r., II SA 3057/00, LEX nr 55013, oraz orzeczeniach niektórych jego ośrodków zamiejscowych pojawił się odmienny pogląd, jednak budzi on zasadnicze zastrzeżenia co do prawidłowości takiej wykładni w świetle art. 30 ust. 6 KN, przepisów ustawy o związkach zawodowych, ustawy o samorządzie gminnym oraz Kodeksu pracy.

5. W wyroku z 8.02.2006 r., II SA/Go 620/05, LEX nr 322211, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim wskazał **sposób postępowania w sprawie uzgodnienia regulaminu wynagradzania ze związkami zawodowymi** zrzeszającymi nauczycieli w sytuacji, gdy na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego nie działa żaden taki związek i żaden z nauczycieli nie należy do związku. Wojewódzki Sąd Administracyjny wywiódł z treści art. 4 ust. 2 KN, że „w wypadku nieutworzenia związków zawodowych na danym szczeblu, uzgodnienie danego projektu aktu prawnego [projektu regulaminu wynagradzania nauczycieli ze związkami zawodowymi – przyp. aut.] winno nastąpić wedle przepisów ustawy [...] o związkach zawodowych”.

Art. 5. (uchylony)

Rozdział 2. Obowiązki nauczycieli

Krzysztof Gawroński

Art. 6. [Obowiązki nauczyciela]

Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;
- 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;
- 3a) doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły;
- 4) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;
- 5) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

Dyrektywny charakter sformułowanych zadaniowo w przepisach art. 6 kluczowych obowiązków nauczyciela definiuje je jako zadania otwarte realizowane w sposób ciągły w odniesieniu do podstawowych procesów (kształcenia i wychowania). Dyrektywy te nie tylko służą określeniu zadań (wspierać, dążyć), lecz także określają ogólnie, jak te zadania mają być wykonywane (rzetelnie). Są to zatem klauzule i kanony zawodu nauczyciela, które – jak dalej się przekonamy – stanowią ogólne kryteria odniesienia w procesie oceny pracy (art. 6a KN) nauczyciela (kryterium jakości) i odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienie godności zawodu nauczyciela (art. 75 ust. 1 KN)¹².

Warto zwrócić uwagę, że przepis art. 6 pkt 3a KN nakłada na nauczyciela **obowiązek doskonalenia zawodowego** zgodnie z potrzebami szkoły

¹² Por. A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 53.

(placówki). Należy przyjąć, że rozwój zawodowy nauczyciela jest – w zamiarze pracodawcy – związany z rozwojem jednostki oświatowej zatrudniającej nauczyciela i działającej ze swej istoty na rzecz zaspokajania potrzeb edukacyjnych społeczności lokalnej związanych z rozwojem dzieci i młodzieży. Sposoby wykonywania tego obowiązku nie są jednak określone przepisami szczególnymi.

Jak zatem nauczyciel i reprezentujący pracodawcę (szkołę, placówkę) mają wykonywać ten obowiązek?

Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w przepisach Prawa oświatowego. Dyrektorowi szkoły (placówki) nie pozostaje nic innego jak skorzystać z przyśługujących mu uprawnień przewodniczącego rady pedagogicznej, a także podmiotu działającego w imieniu szkoły (placówki) jako pracodawcy, i odwołać się do jej kompetencji stanowiących (art. 70 ust. 1 pkt 4 pr. ośw.), aby **podjęła uchwałę w sprawie organizacji doskonalenia nauczycieli**. Zgodnie z przepisem art. 6 pkt 3a KN organizacja doskonalenia wszystkich nauczycieli ma być ściśle związana z wieloletnim planem rozwoju szkoły (placówki) i określonymi w nim potrzebami¹³.

Krzysztof Gawroński

Art. 6a. [Ocena pracy nauczyciela]

1. Praca nauczyciela podlega ocenie. Ocena pracy nauczyciela może być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:

- 1) nauczyciela;
 - 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty;
 - 3) organu prowadzącego szkołę;
 - 4) rady szkoły;
 - 5) rady rodziców.
1a–1d. (uchylone)
1da. Dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela:
- 1) po upływie co najmniej 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, ale nie później niż w jedenastym miesiącu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, a jeżeli nauczyciel w trakcie pierwszych 8 miesięcy odbywania

¹³ Częścią wieloletniego planu rozwoju szkoły jest np. „Plan pracy szkoły na rok szkolny...”, natomiast „Plan rozwoju szkoły” to nic innego jak rozwinięta koncepcja kierowania i wizja szkoły prezentowane przez kandydata na dyrektora podczas postępowania konkursowego. Okresowy plan pracy szkoły występuje jako zadanie lub uprawnienie organów szkoły do jego uchwalenia, o czym mowa w art. 70 ust. 1 pkt 1, art. 80 ust. 2 pkt 4 w zw. z art. 82 ust. 2 pr. ośw. czy też w poz. 1 cz. II załącznika do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 11.08.2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2020 r. poz. 2198).

przygotowania do zawodu nauczyciela zmienił miejsce zatrudnienia – oceny tej dokonuje się po upływie 3 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w nowym miejscu zatrudnienia, jednak nie wcześniej niż po upływie 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, ale nie później niż w dwunastym miesiącu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;

- 2) w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 3) w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela – w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b.

1db. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy. Jeżeli nauczyciel zmienił miejsce zatrudnienia:

- 1) przed dokonaniem oceny pracy, o której mowa w ust. 1da pkt 1 – ocenę tę uwzględnią się przy dokonywaniu oceny pracy, o której mowa w ust. 1da pkt 1;
- 2) po dokonaniu oceny pracy, o której mowa w ust. 1da pkt 1, ale przed dokonaniem oceny pracy, o której mowa w ust. 1da pkt 2 – ocenę tę uwzględnią się przy dokonywaniu oceny pracy, o której mowa w ust. 1da pkt 2;
- 3) w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela – ocenę tę uwzględnią się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.

1dc. W przypadku udzielenia nauczycielowi w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2a, dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole.

1dd. Ocena pracy nauczyciela mianowanego, który zamierza ubiegać się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, jest dokonywana na wniosek tego nauczyciela.

1de. Oceny pracy nauczyciela, o którym mowa w ust. 1dd, dokonuje się za okres ostatnich 3 lat pracy przed dokonaniem tej oceny, z tym że do okresu tego nie wlicza się okresów usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwających dłużej niż 3 miesiące. Jeżeli w tym okresie nauczyciel:

- 1) przed podjęciem pracy w szkole był nauczycielem, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1b i 1c oraz art. 9ca ust. 10 – oceny pracy nauczyciela, o którym mowa w ust. 1dd, dokonuje się za okres pracy w szkole, jednak nie krótszy niż 9 miesięcy;
- 2) zajmował stanowisko dyrektora szkoły, czasowo pełnił obowiązki dyrektora szkoły lub pełnił w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy, a w dniu dokonania oceny pracy nie zajmuje już stanowiska dyrektora szkoły, nie pełni czasowo obowiązków dyrektora szkoły lub nie pełni w zastępstwie obowiązków dyrektora szkoły – oceny pracy nauczyciela, o którym mowa w ust. 1dd, dokonuje się za okres pracy na stanowisku nauczyciela, jednak nie krótszy niż 9 miesięcy.

1df. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy lub przeniesienia do innej szkoły nauczyciela mianowanego dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczasowej pracy w tej szkole po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy lub przeniesienia do innej szkoły. Jeżeli nauczyciel mianowany zmienił miejsce zatrudnienia w okresie 3 lat przed dokonaniem oceny, o której mowa

w ust. 1dd, ocenę pracy z tego okresu z poprzedniego miejsca zatrudnienia uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy, o której mowa w ust. 1dd.

1dg. W przypadku udzielenia nauczycielowi mianowanemu urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2 lub 2a, urlopowania go lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczasowej pracy w tej szkole po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole.

1dh. Ocena pracy, o której mowa w ust. 1da–1dd, 1df i 1dg, może być dokonana wcześniej niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej.

1di. W przypadkach, o których mowa w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg, jeżeli dokonano oceny pracy nauczyciela w okresie ostatnich 3 miesięcy, ocenę tę uważa się za ocenę pracy, o której mowa odpowiednio w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg.

1e. Ocena pracy nauczyciela dotyczy stopnia realizacji obowiązków określonych w art. 6 i art. 42 ust. 2 oraz w art. 5 ustawy – Prawo oświatowe w zakresie wszystkich obszarów działalności szkoły.

1f. Ocena pracy dyrektora szkoły dotyczy stopnia realizacji obowiązków określonych w art. 6 i art. 7 oraz w art. 68 ust. 1, 5 i 6 ustawy – Prawo oświatowe, a w przypadku realizowania przez dyrektora szkoły zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych – także obowiązków określonych w art. 42 ust. 2 oraz w art. 5 ustawy – Prawo oświatowe.

1g. Na ocenę pracy nauczyciela i dyrektora szkoły nie mogą mieć wpływu jego przekonania religijne i poglądy polityczne, a także odmowa wykonania przez niego polecenia służbowego, gdy odmowa taka wynikała z uzasadnionego przekonania, że wydane polecenie było sprzeczne z dobrem ucznia albo dobrem publicznym.

2. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku, a w przypadku oceny pracy dokonywanej z własnej inicjatywy – w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.

2a. (uchylony)

2b. Do okresów, o których mowa w ust. 2, nie wlicza się okresów usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwającej dłużej niż 14 dni, oraz okresów ferii szkolnych wynikających z przepisów w sprawie organizacji roku szkolnego, a w przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne – okresów urlopu wypoczynkowego trwającego nieprzerwanie co najmniej 14 dni kalendarzowych.

2c. Przepisu ust. 2b nie stosuje się, jeżeli ocena pracy nauczyciela jest dokonywana w przypadku, o którym mowa w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg.

3. (uchylony)

4. Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy i jest zakończona stwierdzeniem uogólniającym:

- 1) ocena wyróżniająca;
- 2) ocena bardzo dobra;
- 3) ocena dobra;
- 4) ocena negatywna.

5. Oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, który przy jej dokonywaniu:

- 1) zasięga opinii rady rodziców, z wyjątkiem szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców;
- 2) (uchylony)
- 3) może zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego;
- 4) na wniosek nauczyciela zasięga, a z własnej inicjatywy może zasięgnąć opinii właściwego doradcy metodycznego na temat pracy nauczyciela, a w przypadku braku

takiej możliwości – opinii innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego, a w przypadku nauczyciela publicznego kolegium pracowników służb społecznych – opinii opiekuna naukowo-dydaktycznego;

- 5) w przypadku nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela lub dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela – zasięga opinii mentora.

5a. Rada rodziców i mentor przedstawiają pisemną opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii przez radę rodziców lub mentora nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy.

5b. W przypadku gdy dyrektorem szkoły jest osoba niebędąca nauczycielem, oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły w porozumieniu z nauczycielem zajmującym inne stanowisko kierownicze i sprawującym w tej szkole nadzór pedagogiczny, a w przypadku innych form wychowania przedszkolnego, przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 – nauczyciel upoważniony przez organ prowadzący.

5c. W przypadku gdy dyrektorem szkoły jest osoba niebędąca nauczycielem, oceny pracy nauczyciela zajmującego inne stanowisko kierownicze i sprawującego w tej szkole nadzór pedagogiczny dokonuje dyrektor szkoły w porozumieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – dyrektor szkoły w porozumieniu z kuratorem oświaty.

5d. W przypadku uzupełniania przez nauczyciela tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć na podstawie art. 22 ust. 1 oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w której nauczyciel uzupełnia obowiązkowy wymiar zajęć.

5e–5f. (uchylone)

5g. W przypadku nauczyciela, o którym mowa w art. 22 ust. 3, oceny pracy, o której mowa w ust. 1da–1dd, dokonuje dyrektor szkoły wyznaczony przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z dyrektorami szkół, w których nauczyciel jest zatrudniony.

6. Oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy dokonuje organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, a w przypadku gdy organ prowadzący szkołę jest jednocześnie organem sprawującym nadzór pedagogiczny – oceny dokonuje ten organ. W przypadku placówek doskonalenia nauczycieli oceny pracy dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli przez okres co najmniej 6 miesięcy dokonuje kurator oświaty w porozumieniu z organem prowadzącym placówkę.

7. Organ, o którym mowa w ust. 6, dokonuje oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy po zasięgnięciu opinii rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w tej szkole.

7a. Do oceny pracy, o której mowa w ust. 6, przepisy ust. 1, 1dd, ust. 1de pkt 1, ust. 1df, 1dh, 1di, 2, 2b, 2c, 4, 8 i 8a stosuje się odpowiednio.

7b. Jeżeli dyrektor szkoły, nauczyciel, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, lub nauczyciel pełniący w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy, w okresie, o którym mowa w ust. 1de, przed powierzeniem stanowiska dyrektora szkoły, pełnienia czasowo obowiązków dyrektora szkoły lub pełnienia w zastępstwie obowiązków dyrektora szkoły realizował wyłącznie obowiązki nauczyciela, oceny pracy, o której mowa w ust. 1dd, dokonuje się za okres

pracy na stanowisku dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, lub nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły, jednak nie krótszy niż 9 miesięcy.

8. Ocenę pracy ustala się po zapoznaniu nauczyciela z jej projektem oraz wysłuchaniu jego uwag i zastrzeżeń.

8a. Nauczyciel, po ustaleniu oceny jego pracy, otrzymuje kartę oceny pracy zawierającą:

- 1) imię (imiona) i nazwisko oraz datę urodzenia nauczyciela;
- 2) miejsce zatrudnienia i zajmowane stanowisko;
- 3) staż pracy pedagogicznej;
- 4) stopień awansu zawodowego lub informację o nieposiadaniu stopnia awansu zawodowego;
- 5) wykształcenie;
- 6) datę dokonania ostatniej oceny pracy;
- 7) okres pracy, za który została dokonana ocena pracy;
- 8) stwierdzenie uogólniające, o którym mowa w ust. 4;
- 9) uzasadnienie oceny pracy zawierające uzasadnienie dokonanej oceny poziomu spełnienia każdego kryterium oceny pracy, które miało zastosowanie do oceny pracy tego nauczyciela;
- 10) datę dokonania oceny pracy;
- 11) podpis osoby dokonującej oceny pracy;
- 12) pouczenie o terminie i trybie wniesienia odwołania od oceny pracy albo złożenia wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy.

8b. Przy dokonywaniu oceny pracy do doręczeń stosuje się odpowiednio przepisy art. 39, art. 42, art. 43, art. 44, art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572).

9. Od ustalonej oceny pracy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, przysługuje:

- 1) nauczycielowi – prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora szkoły, do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora placówki, do kuratora oświaty;
- 2) dyrektorowi szkoły, nauczycielowi, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczycielowi pełniącemu w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy, a także dyrektorowi placówki doskonalenia nauczycieli, nauczycielowi, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, oraz nauczycielowi pełniącemu w zastępstwie obowiązki dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli przez okres co najmniej 6 miesięcy – prawo złożenia wniosku o ponowne ustalenie oceny jego pracy do organu, który tę ocenę ustalił.

9a. Odwołanie od oceny pracy nauczyciela rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty, zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel rady pedagogicznej szkoły;
- 3) przedstawiciel rady rodziców;
- 4) doradca metodyczny lub nauczyciel-konsultant;
- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego nauczyciela – powołany na wniosek tego nauczyciela.

9b. W przypadku odwołania od oceny pracy nauczyciela-konsultanta w skład zespołu oceniającego, o którym mowa w ust. 9a, zamiast osób wymienionych w ust. 9a pkt 2–4

powołuje się drugiego przedstawiciela kuratora oświaty oraz przedstawiciela nauczycieli-konsultantów zatrudnionych w danej placówce doskonalenia nauczycieli.

9c. W przypadku odwołania od oceny pracy doradcy metodycznego w skład zespołu oceniającego, o którym mowa w ust. 9a, zamiast osoby wymienionej w ust. 9a pkt 4 powołuje się przedstawiciela nauczycieli-konsultantów zatrudnionych w danej placówce doskonalenia nauczycieli.

9d. Odwołanie od oceny pracy nauczyciela kolegium pracowników służb społecznych rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel rady programowej kolegium;
- 3) opiekun naukowo-dydaktyczny;
- 4) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego nauczyciela – powołany na wniosek tego nauczyciela.

9e. Wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel organu prowadzącego;
- 3) przedstawiciel rodziców wchodzący w skład rady szkoły, a w szkole, w której rada szkoły nie została powołana – przedstawiciel rady rodziców;
- 4) doradca metodyczny lub nauczyciel-konsultant – powołany na wniosek ocenianego dyrektora szkoły lub nauczyciela;
- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego dyrektora szkoły lub nauczyciela – powołany na wniosek tego dyrektora szkoły lub nauczyciela.

9f. W przypadku gdy organ prowadzący szkołę jest jednocześnie organem sprawującym nadzór pedagogiczny, w skład zespołu oceniającego, o którym mowa w ust. 9e, zamiast przedstawiciela organu prowadzącego wchodzi drugi przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

9g. Przepisów ust. 9a pkt 3 i ust. 9e pkt 3 nie stosuje się w szkołach, w których nie tworzy się rady rodziców.

9h. Wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy dyrektora kolegium pracowników służb społecznych rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel organu prowadzącego;
- 3) przedstawiciel uczelni sprawującej opiekę naukowo-dydaktyczną nad kolegium – wskazany przez rektora;
- 4) przedstawiciel rady programowej kolegium;
- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego dyrektora kolegium – powołany na wniosek tego dyrektora kolegium.

9i. Wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli przez okres co najmniej 6 miesięcy rozpatruje powołany przez kuratora oświaty zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel kuratora oświaty, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel organu prowadzącego;
- 3) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego dyrektora placówki lub nauczyciela – powołany na wniosek tego dyrektora placówki lub nauczyciela.

9j. W skład zespołów oceniających, o których mowa w ust. 9e, 9h i 9i, nie mogą wchodzić osoby, które uczestniczyły w dokonywaniu oceny pracy dyrektora, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora przez okres co najmniej 6 miesięcy, który złożył wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy.

10. (uchylony)

10a. Organ, o którym mowa w ust. 9, w terminie 30 dni od dnia otrzymania odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy, po rozpatrzeniu odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy przez zespół oceniający:

- 1) podtrzymuje ocenę pracy dokonaną przez dyrektora szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, albo
- 2) uchyla ocenę pracy dokonaną przez dyrektora szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, oraz ustala nową ocenę pracy nauczyciela, albo
- 3) uchyla ocenę pracy dokonaną przez dyrektora szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, oraz przekazuje sprawę do ponownego ustalenia oceny pracy, jeżeli ocena pracy została dokonana z naruszeniem prawa.

10b. Ocena pracy ustalona przez organ, o którym mowa w ust. 9, w wyniku odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy jest sporządzana w formie pisemnej i zawiera uzasadnienie.

10c. Ocena pracy ustalona przez organ, o którym mowa w ust. 9, jest ostateczna.

10d. Dyrektor szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, ponownie ustala ocenę pracy w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych od dnia otrzymania rozstrzygnięcia, o którym mowa w ust. 10a pkt 3.

11. (uchylony)

12. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w stosunku do nauczycieli szkół artystycznych, okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich odpowiednio – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe kryteria i szczegółowy tryb dokonywania oceny pracy nauczycieli oraz szczegółowy tryb postępowania odwoławczego, mając na uwadze konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu wykonywania pracy przez nauczycieli, jednolitości i porównywalności ocen pracy nauczycieli oraz rzetelności, obiektywności i sprawności dokonywania tych ocen.

13–18. (uchylone)

1. Zmiany art. 6a KN zobowiązały – przepisem ust. 12 – ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowych kryteriów i szczegółowego trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli oraz szczegółowego trybu postępowania odwoławczego, przy uwzględnieniu konieczności „zapewnienia odpowiedniego poziomu wykonywania pracy przez nauczycieli, jednolitości i porównywalności ocen pracy nauczycieli oraz rzetelności, obiektywności i sprawności dokonywania tych

- ocen¹⁴. W wykonaniu tej delegacji ustawowej zostały wydane: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Nauki z 25.08.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822 ze zm.), rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 5.10.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych (Dz.U. poz. 2076) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.04.2024 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz.U. poz. 701).
2. Zgodnie z nowym brzmieniem upoważnienia zawartego w art. 6a ust. 12 KN nowe rozporządzenie określa w inny sposób niż dotychczas szczegółowe kryteria oceny pracy nauczyciela. Kryteria te zostały podzielone na obowiązkowe i dodatkowe. Zakresy obowiązków nauczyciela i dyrektora szkoły, objęte oceną pracy, określa art. 6a ust. 1e i 1f KN. Nauczyciele i dyrektorzy szkół są oceniani według **obowiązkowych kryteriów** oceny pracy. Kryteria te zostały określone odpowiednio w § 2 ust. 2 r.o.p.n., § 2 ust. 2 r.o.p.n.art. i w § 3 ust. 2 r.o.p.n.popr. – w przypadku oceny pracy nauczyciela oraz w § 9 r.o.p.n., § 9 r.o.p.n.art. i w § 10 r.o.p.n.popr. – w przypadku oceny pracy dyrektora szkoły.
 3. W przypadku oceny pracy nauczyciela, ze względu na różnorodną charakterystykę zadań oraz odmienną specyfikę pracy w różnych typach szkół i placówek, dokonujący oceny **dyrektor** i oceniany **nauczyciel wskazują dodatkowo po jednym kryterium oceniania**, wybranym spośród kryteriów określonych w § 2 ust. 3 r.o.p.n.art. i § 3 ust. 3 r.o.p.n.popr. Przy stosowaniu procedury oceniania kwestia ta może wzbudzić wiele niepokoju co do jej konkretnego określenia. W przypadku oceny pracy dyrektora szkoły, który realizuje zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, obowiązkowe kryteria oceny pracy oprócz kryteriów ustalonych dla dyrektora szkoły, o których mowa w § 9 ust. 1 r.o.p.n. i § 9 ust. 1 r.o.p.n.art., obejmują także kryteria ustalone dla nauczyciela, o których mowa w § 2 ust. 2 r.o.p.n., § 2 ust. 2 r.o.p.n.art. i § 10 r.o.p.n.popr. Dyrektor również **wskazuje dodatkowo jedno kryterium oceny pracy** wybrane spośród kryteriów określonych dla nauczyciela. Gdy dyrektor szkoły nie realizuje zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, **obowiązkowe kryteria oceny jego pracy**, poza kryteriami określonymi dla dyrektora szkoły będącego nauczycielem, obejmują również:

¹⁴ Zob. też uzasadnienie projektu z 12.07.2022 r. rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie oceny pracy nauczycieli, <https://legislacja.gov.pl/docs//576/12361820/12893993/12893994/dokument565016.doc> (dostęp: 20.01.2026 r.).

- 1) znajomość praw dziecka, ich realizację oraz **kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie** z poszanowaniem jego godności osobistej;
- 2) kształtowanie u uczniów szacunku do drugiego człowieka, świadomości posiadanych praw oraz postaw obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej, w tym przez własny przykład dyrektora nauczyciela.

Niejasność wymienionych kryteriów oceny pracy dyrektora nierealizującego zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych i niebędącego nauczycielem wywołuje niepokój wśród przyszłych ocenianych, chociażby dlatego, że **kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie** to niedookreślone od lat kryteria oceny pracy nauczyciela, formalnej i społecznej.

W przypadku dokonywania oceny pracy nauczycieli religii dyrektor szkoły powinien dodatkowo uwzględnić ocenę merytoryczną ustaloną przez właściwą władzę kościelną (§ 8 r.o.p.n., § 8 r.o.p.n.art. i § 9 r.o.p.n.popr.).

4. W przypadku dyrektora szkoły, który realizuje zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, w ocenie jego pracy mają być uwzględniane również obowiązkowe kryteria ustalone dla nauczycieli oraz **jedno kryterium oceny pracy wybrane przez dyrektora szkoły**¹⁵ spośród dodatkowych kryteriów oceny pracy przewidzianych dla nauczycieli (§ 9 ust. 2 r.o.p.n., § 9 ust. 2 r.o.p.n.art. oraz § 10 r.o.p.n.popr.), a w przypadku dyrektora szkoły, który nie realizuje zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych – dwa obowiązkowe kryteria oceny pracy przewidziane dla nauczycieli, tj. znajomość praw dziecka, ich realizacja oraz **kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie** z poszanowaniem jego godności osobistej oraz kształtowanie u uczniów szacunku do drugiego człowieka, świadomości posiadanych praw oraz postaw obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej, w tym przez własny przykład dyrektora nauczyciela (§ 9 ust. 3 r.o.p.n., § 9 ust. 3 r.o.p.n.art. oraz § 10 ust. 3 r.o.p.n.popr.).
5. Jeżeli **ocena pracy nauczyciela** jest dokonywana z **inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek organu sprawującego nadzór pedagogiczny**, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty, na wniosek organu prowadzącego szkołę, rady szkoły lub rady rodziców, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie powiadomić nauczyciela, w formie pisemnej, o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy. Opinie (wraz z uzasadnieniem) samorządu uczniowskiego, doradcy metodycznego lub innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego bądź opiekuna naukowo-dydaktycznego, o których mowa w art. 6a ust. 5 pkt 3 i 4 KN, na temat pracy nauczyciela oraz

¹⁵ Nasuwa się pytanie, czym powinien kierować się dyrektor podczas wyboru.

opinie (wraz z uzasadnieniem) rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w szkole, o których mowa w art. 6a ust. 7 KN, oraz rady programowej kolegium (w przypadku oceny dyrektora kolegium pracowników służb społecznych) na temat pracy dyrektora szkoły są wyrażane w formie pisemnej, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela lub dyrektora szkoły (§ 4 ust. 5 i § 11 ust. 2 i 3 r.o.p.n.). Zgodnie z § 3 i 10 r.o.p.n. poszczególne kryteria oceny pracy (obowiązkowe i dodatkowe) nauczyciela i dyrektora szkoły są oceniane w punktach. Ocena pracy jest ustalana po określeniu poziomu spełniania łącznie wszystkich kryteriów oceny pracy (obowiązkowych i dodatkowych).

Za spełnienie kryteriów nauczyciel może otrzymać:

- 1) od 0 do 30 punktów – w przypadku obowiązkowego kryterium obejmującego poprawność merytoryczną i metodyczną prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;
- 2) od 0 do 5 punktów – w przypadku pozostałych obowiązkowych kryteriów i dodatkowych kryteriów.

W przypadku dyrektora szkoły, który jednocześnie realizuje zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, za spełnianie kryteriów może on otrzymać:

- 1) od 0 do 10 punktów – w przypadku obowiązkowych kryteriów ustalonych dla dyrektora szkoły, o których mowa w § 9 ust. 1 r.o.p.n.;
- 2) od 0 do 30 punktów – w przypadku obowiązkowego kryterium obejmującego poprawność merytoryczną i metodyczną prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;
- 3) od 0 do 5 punktów – w przypadku pozostałych obowiązkowych kryteriów i dodatkowych kryteriów.

Jeżeli natomiast dyrektor szkoły nie realizuje zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, za spełnianie kryteriów będzie mógł otrzymać:

- 1) od 0 do 10 punktów – w przypadku szczegółowych kryteriów ustalonych dla dyrektora szkoły, o których mowa w § 9 ust. 1 r.o.p.n.;
- 2) od 0 do 5 punktów – w przypadku kryteriów obejmujących: znajomość praw dziecka, w tym praw określonych w Konwencji o prawach dziecka, ich realizację oraz kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie z poszanowaniem jego godności osobistej oraz kształtowanie u uczniów szacunku do drugiego człowieka, świadomości posiadanych praw oraz postaw obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej, w tym przez własny przykład dyrektora nauczyciela.

Uznając, że nauczyciel może maksymalnie otrzymać 80 punktów, a dyrektor szkoły – 170 lub 235 punktów, co w każdym przypadku stanowi 100%, spełnianie kryteriów oceny pracy jest oceniane w następujący sposób: